

דוח
מיוחד

פרופיל פגיעות שטח C

מיזם פרופיל הפגיעות, שהושק ב-2013, הינו תרגיל בין-סוכנותי שמטרתו לזהות פגיעויות בשטח C¹. מאפיין זה מספק מידע שלא היה זמין קודם לכן על שטח C של הגדה המערבית, לרבות המידע המקיף ביותר על הגנה פיסית, גישה לאדמה ולמחיה, מים ותברואה, חינוך ובריאות.

על פי מיזם פרופיל הפגיעות, מעריכים כי 297,900 בני אדם² חיים ב-532 אזורי מגורים בשטח C, המהווים כמה מהקהילות הפגיעות ביותר בגדה המערבית במונחים של צרכים הומניטריים.³

זהו הראשון בשורה של מוצרים הכוללים נתונים וניתוח, שיועמדו לרשות הציבור.

פור מים משוקם, זעתרא, נכת בית לחם.

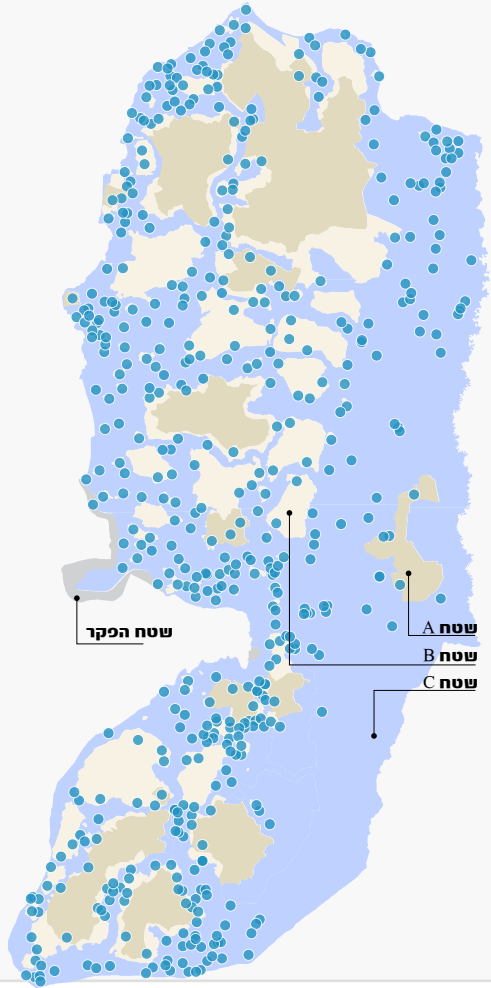
www.ochaopt.org

האומות המאוחדות המשרד לתאום עניינים הומניטריים - OCHA השטח הפלסטיני הכבוש
ת.ד. 38712, ירושלים המזרחית 91386 | טל: +972 (0) 2 582 9962 | פקס: +972 (0) 2 582 5841 | ochaopt@un.org

תאום מציל חיים

הגדה המערבית: שטחי המגורים שבהם נערכו ביקורים

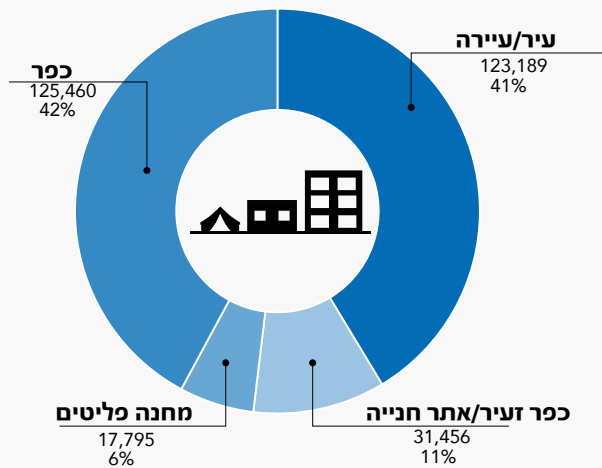

מיזם פרופיל הפגיעות כולל מידע מפורט על 532 אזורים מגורים⁴ הממוקמים בשטח C של הגדה המערבית. כמה משטחי מגורים אלה ממוקמים בשלמותם (כלומר 100 אחוזים) בשטח C, אבל במקרים רבים השטח הינו חלק מקהילה גדולה יותר, שחלקה שוכן בשטח A או B. בטבלאות שלהלן מובא המיון של הנתונים הזמינים במונחים של מיקום גיאוגרפי, סוג קהילה וכמות השטח הבנוי הממוקם בשטח C.

1. שטח C: שטחי מגורים / תושבים על פי נפה

אומדן מספר תושבים	שטחי מגורים	נפה
37,777	57	בית לחם
67,850	122	חברון
20,879	54	גינן
10,067	24	יריחו
73,515	70	ירושלים
9,583	37	שכם
9,598	31	קלקיליה
36,448	61	רמאללה
11,822	25	סלפית
2,736	27	טובאט
17,625	24	טול כרם
297,900	532	סך הכול

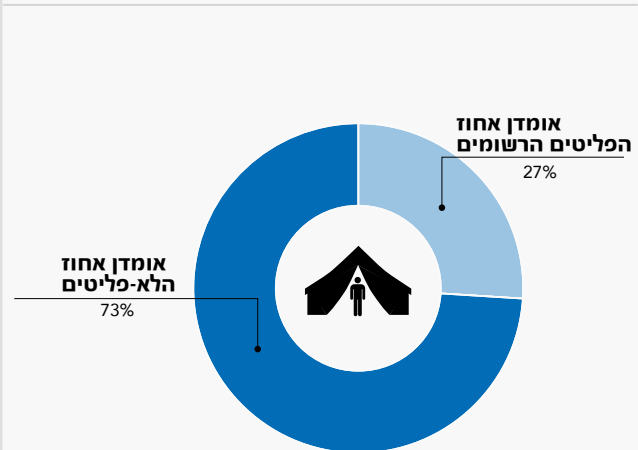
אומדן מספר התושבים על פי סוג קהילה

אחוזי השטח הבנוי בשטח C

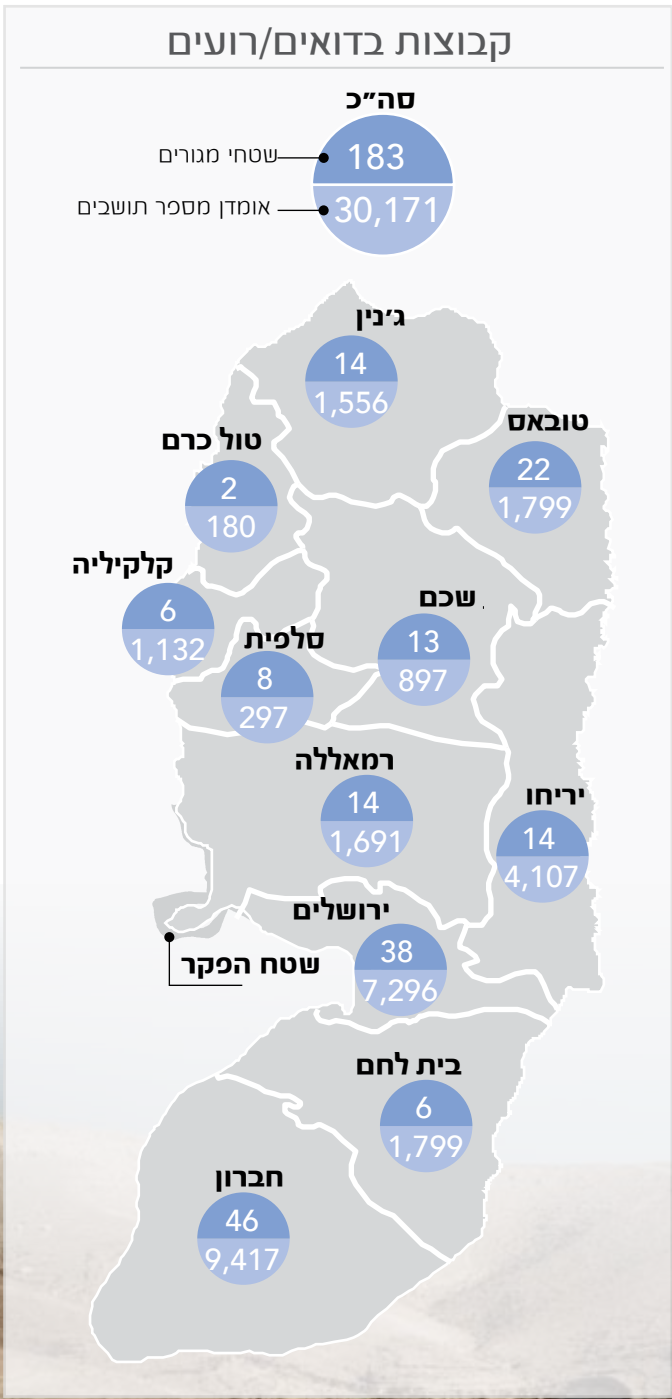
אומדן מספר תושבים	שטחי מגורים	אחוזים בשטח C
175,866	240	כחות מ-50%
55,018	51	50-99%
67,016	241	100%
297,900	532	סך הכול

תושבים על פי מעמד פליט

מיונים נבחרים על כי סוג קהילה

קבוצות בדואים/רועים

פרק זה שופך אור על כמה מהקבוצות והשטחים הגיאוגרפיים הפלסטיניים שנבחרו לקבלת התערבויות הומניטריות, כגון בדואים/רועים וקהילות ביישטחי אשׁי, אזור בקעת הירדן וים המלח ואזור ההתנחלות E-1 / מעלה אדומים.

קהילות ״שטחי אשׁי״ בגדה המערבית

18 אחוזים בקירוב משטח הגדה המערבית הוקצו כשטחים צבאיים סגורים לצורך אימונים, או ״שטחי אשׁי״; כמות זו זהה בקירוב לשטח הגדה המערבית הנתון תחת סמכות פלסטינית מלאה (שטח A, 17.7 אחוזים).

רוב הקהילות ביישטחי האשׁי קיימות זה עשרות בשנים, רבות מהן קודם להקצאת השטחים הללו כיישטחי אשׁי. רובן הגדול (78 קהילות) תלויות למחייתן במרעה ובחקלאות כמקורות הכנסתן העיקריים. יותר מ-80 אחוזים מן הקהילות דיווחו על ירידה במספר בעלי החיים שלהן בשנתיים האחרונות, בשל מספר אמצעים ישראליים, לרבות תכנון ואיזור מגבילים, אלימות מתנחלים ופעילויות צבאיות.

קהילות	בית לחם		חברון		גינין		יריחו		ירושלים		שכם		רמאללה		סלפית		טובאס		סך הכול	
	מס׳ קהילות	אומדן תושבים	מס׳ קהילות	אומדן תושבים	מס׳ קהילות	אומדן תושבים	מס׳ קהילות	אומדן תושבים	מס׳ קהילות	אומדן תושבים	מס׳ קהילות	אומדן תושבים	מס׳ קהילות	אומדן תושבים	מס׳ קהילות	אומדן תושבים	מס׳ קהילות	אומדן תושבים	מס׳ קהילות	אומדן תושבים
1	90	1	19	3,736	1	115	0	0	2	358	4	538	3	538	1	29	7	820	38	6,224
4	1,024	3	1,095	0	0	4,795	3	456	8	2,288	5	580	1	675	12	1,263	50	12,176		

צילום: סתקו לומפרי / אהפן הסזון והתקלואות

בור מים משוקם, ערב אל רשאידה, נפת בית לחם.

אזור בקעת הירדן / ים המלח

68

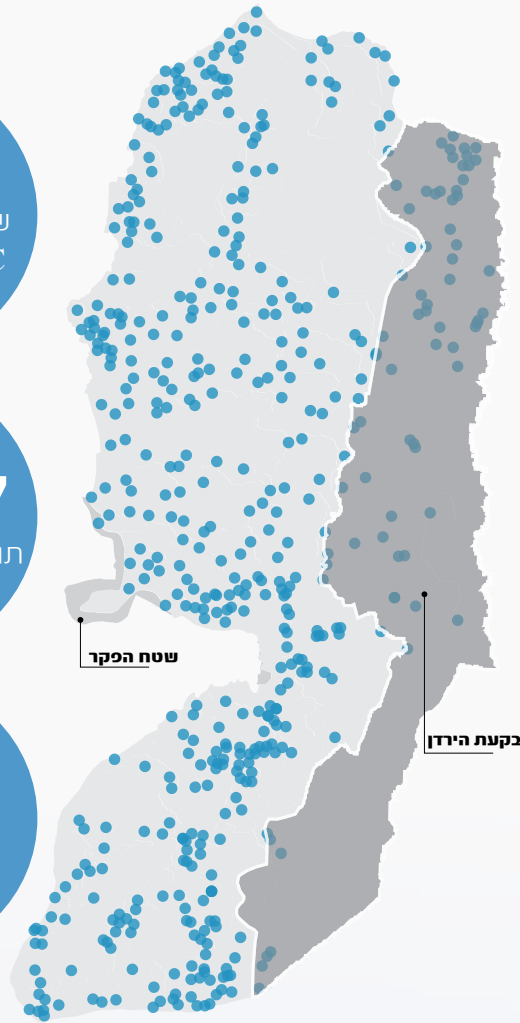
שטחי מגורים בשטח C, בהם 54 קהילות בדואים/רועים

18,357

תושבי שטח C, על פי הערכת

42%

מתוכם (7,631) פליטים רשומים

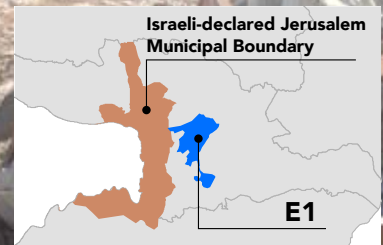
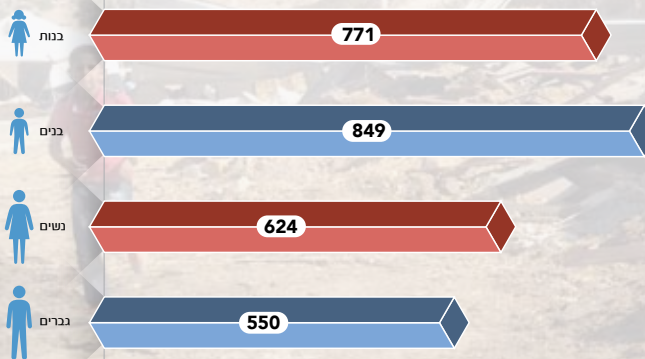
- אזורי בקעת הירדן וים המלח מכסים כ-30 אחוזים מן הגדה המערבית.
- 87 אחוזים מהאדמה מוקצית כשטח C, שטח שהשימוש בכולו למעשה אסור על פלסטינים ותחת זאת הוא מיועד לשימוש הצבא הישראלי או מצוי תחת שיפוט התנחלויות.
- ברחבי השטח הוקמו, תוך הפרה של המשפט הבינלאומי, 37 התנחלויות שאוכלוסייתן מונה 9,500 נפש.

תנועת פלסטינים בשטח C כפופה למערכת מורכבת של אמצעים פיסיים ומנהליים המגבילים אותה. בעוד שכלל, בתנועה בין ערים פלסטיניות חל שיפור בשנים האחרונות, מכשולים אלה, לרבות הגדר, מחסומים, חסמי דרכים ומערכת היתרים, תורמים לפגיעה במחיה ובגישה לשירותים בסיסיים, וכן ביכולתם של ארגונים הומניטריים להגיש סיוע.

שטח ההתנחלות E-1 / מעלה אדומים

כ-2,800 בדואים מתגוררים ב-18 קהילות ממזרח לירושלים. יותר מ-85 אחוזים מתוכם הם פליטים. כל הקהילות איבדו גישה לאדמה בשל הרחבת התנחלויות, נגד הבתים ברוכן תלויים ועומדים צווי הריסה, לאף אחת מהן אין גישה לרשת החשמל ורק מחציתן מחוברת לרשת המים. מאז שנות התשעים עברו יותר מ-200 משפחות מן האזור, חלקן בכוח. מבין אלה, יותר מ-95 אחוזים מדווחות כי נאלצו לזנוח את מקורות מחייתן המסורתיים.

אומדן תושבים על פי מין וגיל

צילום: המשטרה לתאום עניינים הומניטריים

הריסות בקהילה הבדואית א-זעים, נפת ירושלים.

שטח C בתוכנית האסטרטגית

שטח C הינו אחד מאזורי הקדימות העיקריים לסיוע הומניטרי בתוכנית התגובה האסטרטגית לשנים 2014-2016 שהכינה הקהילה ההומניטרית בשטח הפלסטיני הכבוש (שפ"כ). הנתונים במיזם פרופיל הפגיעות מגבירים את המודעות המצבית לטבע הפגיעות בשטח C ולהיקפה, וזו בתורה מאפשרת לכוחות המשימה לבנות תוכניות תגובה ממוקדות ומכוונות יותר.

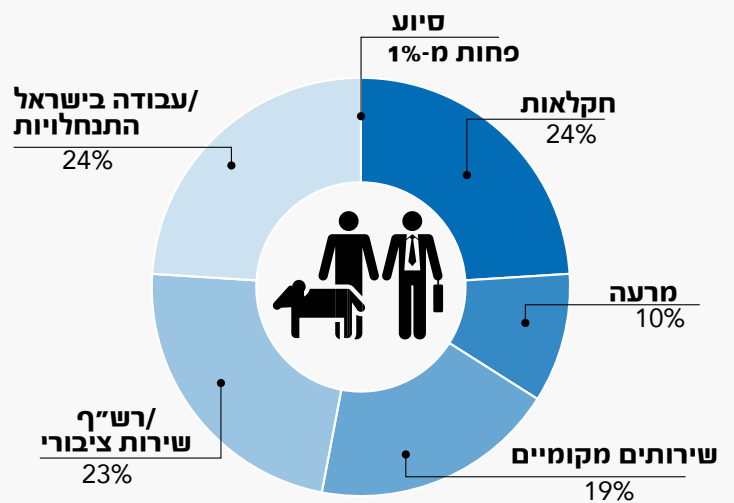
סוגי המדיניות והנהגים שמיישמות הרשויות הישראליות בהקשר של הכיבוש המתמשך של הגדה המערבית נמנים עם הגורמים המרכזיים לפגיעות הומניטרית בשטח C. אלה כוללים פעילות התנחלות; משטר תכנון ואיזור מפלה; והגבלות על תנועה וגישה של פלסטינים, לרבות בניית הגדר. יחדיו, אמצעים אלה מונעים מפלסטינים גישה למקורות מים, למחסה ולשירותים וסיוע בסיסיים, לרבות שירותי בריאות, חינוך ומים ותברואה. במקרים רבים הם תורמים לעקירה בכפייה של פלסטינים.

מטרות אסטרטגיות של תוכנית התגובה האסטרטגית:

1 קידום ההגנה על אוכלוסיות בעזה, שטח C, אזור התפר וירושלים המזרחית, באמצעות קידום כיבודם של החוק ההומניטרי וחוק זכויות האדם הבינלאומיים; מניעת הפרות או מיתון כגיעתן; שיפור גישה הוגנת לשירותים חיוניים; והבטחת שילוב יעיל של שיקולי הגנה בהתערבויות לאספקת שירותים.

2 סיוע בשיפור הביטחון התזונתי והגישה למקורות מים בקרב קהילות פגיעות בשפ"כ, תוך התמקדות מיוחדת בעזה, שטח C, אזור התפר וירושלים המזרחית, באמצעות שיפור הגישה הכלכלית למזון.

מקור מחיה עיקרי לתושבי שטח C

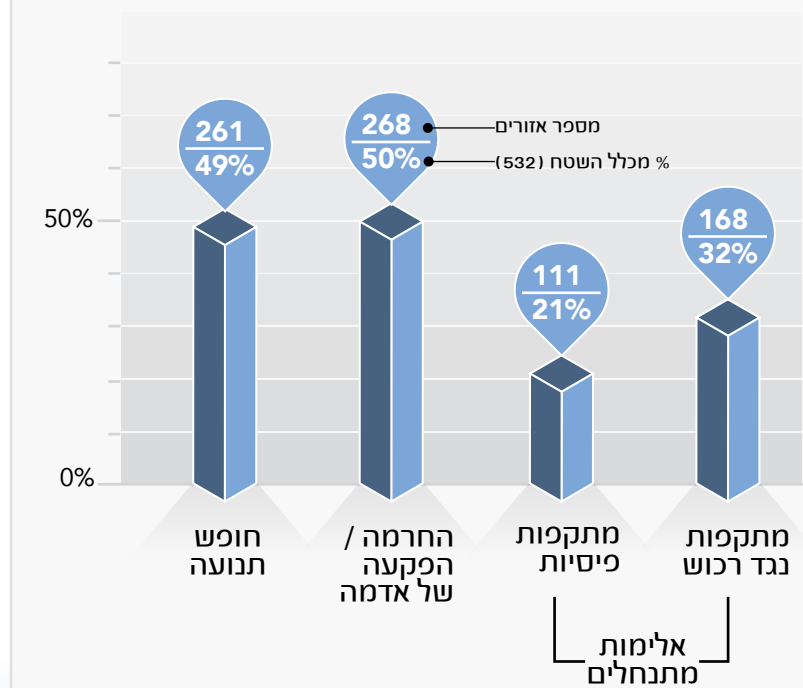
גורמים עיקריים המונעים גישה למחיה

תושבי שטח C מדווחים על שורה ארוכה של מכשולים הפוגעים בגישתם למחיה. ההגבלות שלהלן זוהו על ידי התושבים ככאלה שנותרו בעינן או החמירו בשנתיים האחרונות:

סוגיה	מספר שטחים	אומדן של מסי תושבים	אחוזים מכלל השטח
תכנון ואיזור	469	263,247	88%
גישה לשוק/מקום עבודה	322	197,567	60%
פעילויות התנחלות	325	179,082	61%
גדר	198	154,335	37%
מכשולי סגר	234	174,950	44%
גורמים לגישה מוגבלת לאדמה	231	153,934	43%
בסיסים צבאיים	159	105,034	30%
הליך תיאום מוקדם	144	84,709	27%
עלייה במחיר המספוא	113	39,664	21%

שטחי המגורים שבהם ביקרו אנשי מיזם פרופיל הפגיעות דיווחו על שורה ארוכה של פגיעויות הקשורות בהגנה. להן מספר דוגמאות לכך:

גורמי דאגה עיקריים בנושא הגנה

ככוח הכובש בגדה המערבית, מוטלת על ישראל המחויבות המשפטית להגן על האוכלוסייה האזרחית הפלסטינית ולנהל את השטח לתועלתה של אותה אוכלוסייה. המשפט הבינלאומי אוסר על טרנספר כפוי או עקירה בכפייה של אזרחים ועל הרס של רכוש פרטי או ציבורי. כן אוסר החוק על העברת אוכלוסייתו של הכוח הכובש לתוך השטח הכבוש.

נגד כמעט 70

שטחי מגורים פלסטיניים קיימים צווי גירוש שטרם בוצעו

יותר מ-300

שטחים דיווחו כי הם זקוקים לסיוע משפטי נוסף.

על אודות מיזם פרופיל הפגיעות

של סוגיות ושטחים, באמצעות השימוש במדדים משוקללים. מיזם פרופיל הפגיעות מספק לסוכנויות הומניטריות וסוכנויות פיתוח, וכן לארגונים אחרים, את מאגר הנתונים המקיף ביותר על שטח C הזמין כיום.

קהילות פלסטיניות בשטח C נמנות עם הפגיעות והחלשות ביותר בגדה המערבית. הריסות וגירוש בכפייה, במיוחד, שוללים מבני אדם את בתיהם ומשבשים מחיה, ובכך הם מובילים לביסוס העוני ולהגברת התלות בסיוע. הפגיעה בילדים יכולה להיות הורסנית במיוחד, והיא כוללת דיכאון, חרדה ותסמינים של הפרעת דחק פוסט טראומטית.

כמו סקרים קודמים, שתוכננו כך שיעמיקו את הבנת הסוגיות בשטח C והתמקדו בקהילות הממוקמות בשלמותן בשטח C, מיזם פרופיל הפגיעות של שנת 2013 התמקד בכל הקהילות הפלסטיניות שחלק כלשהו משטח המגורים שלהן מצוי בשטח C. שותפים פעילים במיזם פרופיל הפגיעות כללו חברים בצוות המוביל של ארגוני הסיוע בשפ"כ ומשרד השלטון המקומי של מדינת פלסטין. בנוסף תואם התהליך באופן צמוד עם הלשכה הפלסטינית המרכזית לסטטיסטיקה (פלמ"ס) על מנת להבטיח כי מערכי הנתונים ישלימו זה את זה.

מיזם פרופיל הפגיעות כולל מידע בסיסי על שורה של מדדים הומניטריים הקשורים בהגנה פיזית, גישה לאדמה ולמקורות מחיה, מים ותברואה, חינוך ובריאות, בין היתר. כן מאפשר מיזם פרופיל הפגיעות ניתוח דינאמי של נתונים ותעדוף

בשנת 2013 השיקו המשרד לתיאום עניינים הומניטריים וארגונים שותפים את מיזם פרופיל הפגיעות, כלי דינאמי בין-סוכנותי שמטרתו יצירה של נתוני קו בסיס על שורה של מדדים בתחום ההומניטרי.

בשנים האחרונות זוהה שטח C באופן עקבי כשטח בקדימות למתן סיוע הומניטרי, בשל שורה של צרכים הומניטריים המשפיעים לרעה על תושבי האזור. למרות צרכים אלה, היה מחסור בנתונים מפולחים זמינים על שטח C, הדרושים לעיצוב תגובה וקידום הומניטריים. מטרתו הראשונית של מיזם פרופיל הפגיעות הייתה למלא פער זה. שלא

מיזם כרופיל הפגיעות מבוסס על ראיונות של אינפורמנטים מרכזיים עם נציגי הקהילה, באמצעות שאלון אחיד שפותח בתיאום עם אנשי הצוות המוביל של ארגוני הסיוע בשפ"כ. ברוב המקרים מונה האינפורמנט המרכזי על ידי משרד השלטון המקומי של הרשות הפלסטינית, ובדרך כלל היה ראש הכפר או המועצה המקומית. בקהילות בדואים או רועים שימשו אנשי קשר בשטח לקביעת פגישות עם המוכתר, או עם נציגי הקהילה המוכרים. בראש כל צוות שטח עמד עובד שטח בעל ידע והיכרות מעמיקים של האזורים האמורים.

רכזים של משרד השלטון המקומי חילקו מראש שאלונים בערבית, לצד צילומים אוויריים של כל קהילה שהראו את אותם חלקים של הקהילה הנמצאים בשטח C, ונתונים בסיסיים על המקום. הצילומים האוויריים סייעו להנחות את הדיון, ושימשו כמשאב שלעומתו ניתן להצליב מידע שסיפקו אינפורמנטים מרכזיים. כן הוצלב המידע כנגד נתונים זמינים אחרים, כמו למשל מספר מוני החשמל הרשומים או החיבורים לרשת המים.

שלב איסוף הנתונים בוצע בין יוני לספטמבר 2013, על ידי תשעה צוותים בראשות עובדי שטח של המשרד לתיאום עניינים הומניטריים, שעבדו במקביל ארבעה ימים בשבוע. הנתונים הוזנו ישירות לטופס אלקטרוני, שהועבר מדי יום לשרת מרכזי. כן מולאו שאלונים באופן ידני.

עם השלמת שלב איסוף המידע, בוצע שלב עיבוד הנתונים, לרבות ניקוי הנתונים, הגדרת משתנים ואימות נתונים כנגד מערכי נתונים ואומדנים זמינים, על מנת לשפר את המידע. בנוסף על כך הופקו ניתוח כללי וניתוח זנבי המבוססים על מדדים וכלי דירוג.

על אודות מיזם פרופיל הפגיעות

1. על חלוקתה של מרבית הגדה המערבית לשטחי A, B ו-C הוסכם בהסכם הביניים משנת 1995 על הגדה המערבית ורצועת עזה, והיא נועדה להימשך לא יותר מחמש שנים. שטחן הבנוי של קהילות פלסטיניות אינו תואם את החלוקה המנהלית של שטחי A, B ו-C. יתרה מכך, בין 1995 ל-2000 השתנתה החלוקה פעמים רבות בעקבות הערכות מחדש ההדרגתית של הצבא הישראלי מתוך שטחים מסוימים וההעברה ההדרגתית של סמכות לידי הרשות הפלסטינית שזה עתה הוקמה. מאז 2000 לא היו שינויים רשמיים בשטחים אלה.
2. למטרת התכנון ההומניטרי, מיזם פרופיל הפגיעות כולל מידע על בני אדם/קהילות המושפעים לרעה על ידי רמות שונות של פגיעות וצורך הומניטרי, ואשר עשויים להיבחר לקבלת תגובה הומניטרית. הנתונים לגבי בני האדם המושפעים לרעה אינם מייצגים נתוני אוכלוסין, שהינם תחומה של הפלמ"ס בלבד.
3. ראו דף מידע של המשרד לתיאום עניינים הומניטריים בשפ"כ, "שטח C של הגדה המערבית: סוגיות הומניטריות מעוררות דאגה", ינואר 2013.
4. כל שטח מגורים במיזם פרופיל הפגיעות מקושר גיאוגרפית ומקבל קוד של הפלמ"ס, על מנת להבטיח תאימות בין ערכות נתונים.
5. ראו הערה 1 לעיל.
6. ב-2008 ביצעו המשרד לתיאום עניינים הומניטריים וסוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם חקר פגיעות שבמסגרתו אספו מידע על קהילות הממוקמות בשלמותן בשטח C. ב-2010 ביצעו המשרד לתיאום עניינים הומניטריים וארגונים שותפים "פרופיל קהילתי" מקיף יותר, בו לוקט מידע מפורט יותר על קהילת ש-50 אחוזים ויותר משטחן הבנוי מצויים בשטח C.
7. לתשומת לבכם, בנתונים אלה עלולים לחול שינויים קלים ככל שמערכי נתונים נוספים ממקורות מידע קיימים משולבים לתוך מיזם פרופיל הפגיעות.